విషయ సూచిక

1.	పరిచయం	1
2.	తెలంగాణ బడ్జెట్ అంచనాలు- వాస్తవ వ్యయం	4
3.	ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఖర్చు చేసిన వనరులు	9
4.	రెవెన్యూ వసూళ్లలో పోకడలు	14
5.	రుణ పోకడలు	17
6.	పెరుగుతున్న రుణ భారం	26
7.	కొనసాగుతున్న పనులు మరియు మూలధన వ్యయం	28
8.	జీత భత్యాలు మరియు పెన్షన్ల ఖర్చు	31
9.	వేజ్ అండ్ మీన్స్ పై ఆధారపడటం	32
10.	రెవెన్యూ లోటు	34
11.	ద్రవ్య లోటు	36
12.	విద్య మరియు ఆరోగ్యంపై ఖర్చు	39
13.	సారాంశము	41

1. పరిచయం

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పాటు తరువాత మొట్టమొదటి బడ్జెట్ ను 2014 నవంబర్‌లో ప్రవేశపెట్టారు. తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాటుతో నాలుగు కోట్ల ప్రజల ఆకాంక్షలు నెరవేరిందనే ఉత్సాహభరితమైన వాతావరణం నెలకొంది. తెలంగాణ ఉద్యమ నేపథ్యానికి ప్రధానంగా నీళ్లు, నియామకాలతో పాటు "నిధులు" ప్రాతిపదిక. ప్రత్యేక రాష్ట్ర ఏర్పాటుతో ఆర్థిక వ్యవస్థను బాధ్యతాయుతంగా, క్రమ పద్ధతిలో నడుపుతారని తెలంగాణ ప్రజలు ఆకాంక్షించారు.

ఉమ్మడి రాష్ట్ర ఆస్తులు మరియు కార్పొరేషన్ల విభజన అంశాలలో అనిశ్చితి మరియు పెండింగ్‌లో ఉన్నప్పటికీ, తెలంగాణ ఆర్థిక రంగం బలమైన పునాదులతో ప్రారంభమైంది. మొదటి 5 సంవత్సరాలలో రెవెన్యూ మిగులుతో పాటు, ఆర్థిక బాధ్యత, మరియు బడ్జెట్ నిర్వహణ నిబంధనలు పాటించబడ్డాయి.

కాళేశ్వరం, పాలమూరు రంగారెడ్డి, సీతారామ, మిషన్ బగీరథ వంటి మెగా ప్రాజెక్టుల పేరుతో బడ్జెట్ వెలుపల రుణాలు తీసుకోవడం ప్రారంభించిన తర్వాత రాష్ట్ర పరిస్థితి చాలా సమూలంగా మారింది. ఈ మెగా క్యాపిటల్ ఇంటెన్సివ్ ప్రాజెక్టులను చేపట్టడానికి అవసరమైన వనరులను సమీకరించడానికి స్పెషల్ పర్పస్ వెహికల్స్ (SPVలు) సృష్టించబడ్డాయి. ద్రవ్య బాధ్యత మరియు బడ్జెట్ నిర్వహణ చట్టం ను 2020 లో సవరించబడింది. తద్వారా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చే హామీల పరిమాణం రెవెన్యూ రాబడిలో 90% నుండి 200%కి పెంచబడింది. బడ్జెటేతర (ఆఫ్ బడ్జెట్) రుణాలను పెద్ద ఎత్తున సమీకరించడం మరియు SPVలకు రాబడులు లేకపోవడం వల్ల ప్రభుత్వ హామీ రుణాలు బడ్జెట్ వనరుల నుండి ప్రభుత్వమే చెల్లింపు చేస్తుంది. దీని వలన రాష్ట్ర రుణాల చెల్లింపులలో పెరుగుదల కారణంగా తెలంగాణ రాష్ట్ర సంక్షేమ కార్యక్రమాలకు మరియు అభివృద్ధి పనులకు నిధుల లభ్యత తగ్గింది.

ప్రస్తుత శ్వేతపత్రం డిసెంబర్ 2023 నాటికి రాష్ట్ర ఆర్థిక పరిస్థితి యొక్క వాస్తవ పరిస్థితులను ప్రతిబింబిస్తుంది.

శ్వేతపత్రం-అంశాలు:

ముందుగా, వాస్తవ అంచనాల ఆధారంగా బడ్జెట్ తయారు చేసే పద్ధతి యొక్క నాణ్యత విశ్లేషించబడింది. రాష్ట్ర ఆర్థిక లక్ష్యాలు చేరుకోవడంలో బడ్జెట్ రూపకల్పన జరుగలేదు అనే విషయం స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. సమైక్య ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో 1956 నుండి తెలంగాణ ప్రాంతంలో చేసిన ఖర్చులను సవివరంగా అందిస్తూ, ఖర్చు చేసిన ఈ వనరుల నుండి సృష్టించబడిన ఆస్తుల జాబితా కూడా ఈ విశ్లేషణలో తెలుపడం జరిగింది.

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడినప్పటి నుండి తెలంగాణ వృద్ధికి ఆదాయ వనరులు మరియు రాష్ట్ర రుణ స్థితిని ఇతర రాష్ట్రాలతో పోల్చుతూ సవివరంగా విశ్లేషించబడింది. ఇందులో రాష్ట్ర ప్రభుత్వ రుణం మరియు ప్రభుత్వం హామీల ఆధారంగా SPVలు మరియు ఇతర సంస్థలు సేకరించిన రుణాల వివరాలు పేర్కొనడం జరిగింది. రుణభారం విపరీతంగా పెరిగినందున, రాష్ట్రం చెల్లించె అసలు మరియు వడ్డీ చెల్లింపులు కూడా విపరీతంగా పెరిగాయి. భారీ మూలధన వ్యయంతో ప్రతిష్టాత్మకమైన మౌలిక సదుపాయాల కల్పన కార్యక్రమాన్ని చేపట్టింది. ఆయా పనుల వివరాలు, ఇప్పటి వరకు చేసిన ఖర్చులు, చెయాల్సిన చెల్లింపులను వివరించడం జరిగింది.

ఉద్యోగులు మరియు పెన్షనర్ల జీతభత్యాల, ఫించను వ్యయాలను సవివరంగా పేర్కొనబడింది. వనరుల లభ్యత మరియు వ్యయాల మధ్య భారీ వ్యత్యాసం కారణంగా రాష్ట్రం రిజర్వ్ బ్యాంక్ స్వల్ప కాలిక రుణాలపై ఏ విధంగా ఆధారపడుతుందో వివరించడం జరిగింది.

రెవెన్యూ లోటు మరియు ద్రవ్య లోటు విషయాలలో రాష్ట్ర పనితీరు, విద్య మరియు ఆరోగ్యం వంటి ముఖ్యమైన రంగాలపై వ్యయ వివరాలను వివరిస్తూ చివరగా డిసెంబర్ 2023 నాటికి తెలంగాణ ఆర్థిక స్థితి యొక్క వాస్తవ పరిస్థితులను ఈ శ్వేతపత్రంలో తెలుపడమైనది.

ప్రస్తుత ప్రభుత్వం వారసత్వంగా పొందిన రాష్ట్ర ప్రస్తుత ఆర్థిక పరిస్థితిని, సులభంగా అర్థమయ్యే భాషలో తెలియజేయడం ఈ శ్వేత పత్రం యొక్క ప్రధాన ఉద్దేశ్యం. వాస్తవాలను ప్రజలకు తెలయబరిచి బహిరంగ చర్చను ప్రోత్సహించడం ద్వారా, రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవహారాలు బాధ్యతాయుతంగా మరియు వివేకంతో నిర్వహించబడడం ఈ శ్వేత పత్రం యొక్క లక్ష్యం.

10 TV HD LIVE

2. తెలంగాణ రాష్ట్ర బడ్జెట్ అంచనాలు-వాస్తవ వ్యయం

రాష్ట్ర ప్రభుత్వము యొక్క బడ్జెట్ అంచనాల ఆధారంగా ప్రణాళికా బద్ధమైన ఖర్చులు గత ఆర్థిక సంవత్సరములో చేయబడుతాయి. ప్రభుత్వం వాస్తవానికి ఒక ఆర్థిక సంవత్సరంలో అంటే ప్రస్తుత సంవత్సరం ఏప్రిల్ 1వ తేదీ నుండి వచ్చే సంవత్సరపు మార్చి 31 వరకు ఆ లక్ష్యాలను సాధించడం కోసం ఖర్చు చేసిన మొత్తాన్ని సూచిస్తుంది. బడ్జెట్ అంచనాలకు వాస్తవ వ్యయం నిష్పత్తి, బడ్జెట్ విశ్వసనీయత యొక్క కొలమానం అని కూడా పిలుస్తారు, ఇది ప్రణాళిక ప్రక్రియ యొక్క నాణ్యతను మరియు బడ్జెట్ క్రమశిక్షణకు కట్టుబడి ఉండడాన్ని సూచిస్తుంది. తెలంగాణ రాష్ట్ర బడ్జెట్ అంచనాలు మరియు వాస్తవ వ్యయాల శాతంగా బడ్జెట్ విశ్వసనీయత యొక్క కొలతను పట్టిక-1లో చూడవచ్చు.

పట్టిక 1: బడ్జెట్ అంచనాలు - వాస్తవ వ్యయం

Sl. No.	Year	Budget Estimates (Rs. crore)	Expenditure (Rs. crore)	Actual Exp as % of Budgeted Exp
1	2	3	4	5
1	2014-15	1,00,638	62,306	61.9%
2	2015-16	1,15,689	97,811	84.5%
3	2016-17	1,30,416	1,21,735	93.3%
4	2017-18	1,49,646	1,20,211	80.3%
5	2018-19	1,74,454	1,35,328	77.6%
6	2019-20	1,46,492	1,42,857	97.5%
7	2020-21	1,82,914	1,57,547	86.1%
8	2021-22	2,30,726	1,82,998	79.3%
9	2022-23 (Prov.)	2,56,859	2,04,085	79.5%
	Total	**14,87,834**	**12,24,877**	**82.3%**
10	2023-24 (BE)	2,90,396	1,48,053[1]	51.0%

మూలం: ఫైనాన్స్ అకౌంట్స్, కంప్ట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా

10TV HD LIVE

1 Up to November 2023

2014-15 ఆర్థిక సంవత్సరంలో తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడినప్పటి నుండి, రాష్ట్ర బడ్జెట్ అంచనాలు మరియు వాస్తవ వ్యయ గణాంకాలు పైన చూపబడ్డాయి. 2014-15 ఆర్థిక సంవత్సరంలో ₹1,00,638 కోట్లతో ప్రారంభమైన బడ్జెట్ అంచనాలు 2022-23 ఆర్థిక సంవత్సరంలో ₹2,56,859 కోట్లకు పెరిగాయి. వాస్తవ వ్యయ గణాంకాలు కూడా 2014-15 ఆర్థిక సంవత్సరంలో ₹62,306 కోట్ల నుండి 2022-23 ఆర్థిక సంవత్సరంలో ₹2,04,085 కోట్లకు పెరిగాయి.

అయితే మొత్తం బడ్జెట్ అంచనాలలో వాస్తవ వ్యయ శాతం వాటా ఆందోళనకరంగా ఉంది. బడ్జెట్ అంచనాల శాతంలో వాస్తవ వ్యయం 2014-15 ఆర్థిక సంవత్సరంలో కనిష్ట స్థాయి (61.9%) వద్ద ఉంది. 2014-23 మధ్య కాలంలో సగటున తెలంగాణ బడ్జెట్ వ్యయంలో 82.3% మాత్రమే ఖర్చు చేసింది.

టేబుల్ 2: సాధారణ కేటగిరీ రాష్ట్రాలు – బడ్జెట్ అంచనాలు- వాస్తవ వ్యయం (2021-22)[2]

Sl. No.	State	Budget Estimates (Rs. crore)	Expenditure (Rs. crore)	Actual Exp as % of Budgeted Exp
1	2	3	4	5
1	Rajasthan	2,50,247	2,91,191	116.4%
2	Karnataka	2,31,642	2,61,932	113.1%
3	Madhya Pradesh	2,17,123	2,40,186	110.6%
4	Kerala	1,62,032	1,63,226	100.7%
5	Maharashtra	4,37,961	4,34,825	99.3%
6	Gujarat	2,23,333	2,14,113	95.9%
7	Tamil Nadu	3,29,035	3,14,419	95.6%
8	West Bengal	2,78,727	2,60,092	93.3%
9	Odisha	1,70,000	1,53,797	90.5%
10	Goa	21,644	19,530	90.2%
11	Chhattisgarh	1,05,213	94,683	90.0%
12	Bihar	2,18,303	1,93,123	88.5%

[2] General states are the following 18 Indian states that account for approximately 92% of India's population and do not receive any special assistance from the Central government in the form of development assistance -- Andhra Pradesh, Bihar, Chhattisgarh, Goa, Gujarat, Haryana, Jharkhand, Karnataka, Kerala, Madhya Pradesh, Maharashtra, Odisha, Punjab, Rajasthan, Tamil Nadu, Telangana, Uttar Pradesh and West Bengal.

Sl. No.	State	Budget Estimates (Rs. crore)	Expenditure (Rs. crore)	Actual Exp as % of Budgeted Exp
1	2	3	4	5
13	Haryana	1,27,484	1,10,437	86.6%
14	Jharkhand	91,277	77,865	85.3%
15	Andhra Pradesh	2,29,779	1,91,594	83.4%
16	Uttar Pradesh	5,50,271	4,39,963	80.0%
17	**Telangana**	**2,30,726**	**1,82,998**	**79.3%**
18	Punjab	1,68,015	1,25,501	74.7%

మూలం: RBI స్టేట్ ఫైనాన్స్ రిపోర్ట్, 2023-24.

పట్టిక: సాధారణ రాష్ట్రాలు అనగా దేశంలోని 92% జనాభాకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న 18 రాష్ట్రాలు. ఈ రాష్ట్రాలు భారత ప్రభుత్వం నుండి ఏ విధమైన ప్రత్యేక నిధులు పొందవు.

2021-22 ఆర్థిక సంవత్సరంలో (పట్టిక-2), సాధారణ రాష్ట్రాలతో[3] పోల్చితే బడ్జెట్ మరియు వాస్తవ వ్యయాల మధ్య తెలంగాణ రాష్ట్రం అత్యధిక అంతరాలను కలిగి ఉంది. ఆ ఆర్థిక సంవత్సరంలో అంచనా బడ్జెట్ వ్యయంలో 79.3% మాత్రమే ఖర్చు చేయడంతో, తెలంగాణ రాష్ట్ర పనితీరు దేశంలో చివరి నుండి రెండవ స్థానంలో ఉంది. తెలంగాణ కంటే పంజాబ్ మాత్రమే బడ్జెట్ అంచనాలకు (74.7% వద్ద) వాస్తవ వ్యయంలో తక్కువ నిష్పత్తిని కలిగి ఉంది.

10 TV HD LIVE

పట్టిక 2 నుండి పరిశీలించినచో, ప్రతిపాదిత బడ్జెట్, వాస్తవికతకు దూరంగా ఉందని స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. రాబడులు మరియు వ్యయాలను అంచనా వేయబడ్డాయి. అవాస్తవిక రాబడులు మరియు వ్యయాల అంచనాల కారణంగా శాఖలు తమ నిర్దిష్ట లక్ష్యాలను చేరుకోలేకపోయినాయి, నూతనంగా ఏర్పడిన తెలంగాణ రాష్ట్రానికి సంబంధించి అంచనాలు మరియు ఖర్చుల మధ్య అంతరం 20% గా ఉంది. ఇది ఇతర రాష్ట్రాలలో కేవలం 5%

[3] General states are the following 18 Indian states that account for approximately 92% of India's population and do not receive any special assistance from the Central government in the form of development assistance -- Andhra Pradesh, Bihar, Chhattisgarh, Goa, Gujarat, Haryana, Jharkhand, Karnataka, Kerala, Madhya Pradesh, Maharashtra, Odisha, Punjab, Rajasthan, Tamil Nadu, Telangana, Uttar Pradesh and West Bengal.

మాత్రమే. వాస్తవానికి, కర్ణాటక, కేరళ, మధ్యప్రదేశ్ మరియు రాజస్థాన్ వంటి కొన్ని రాష్ట్రాలలో, బడ్జెట్ అంచనాల కంటే ఎక్కువ వ్యయం చేయడం జరిగింది. అందువల్ల, ఇతర రాష్ట్రాలతో పోల్చితే తెలంగాణలో లోపభూయిష్టమైన మరియు వాస్తవ విరుద్ధమైన అంచనాలతో బడ్జెట్ ను రూపొందించడం జరిగింది.

2004-2014 మధ్య 10 సంవత్సరాల కాలంలో ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ లో బడ్జెట్ అంచనాలకు వాస్తవ వ్యయానికి మధ్య సరాసరి వ్యత్యాసం కేవలం 13% మాత్రమే.

పట్టిక 3: ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్- 2004-05 నుండి 2013-14 వరకు బడ్జెట్ మరియు వ్యయం

(Rs.in crore)

Sl. No.	Year	Budget Estimates	Actuals	% of Expr.
1	2	3	4	5
1	2004-05	51,142	45,747	89.5%
2	2005-06	55,331	48,628	87.9%
3	2006-07	63,528	56,502	88.9%
4	2007-08	80,997	74,672	92.2%
5	2008-09	1,00,437	80,467	80.1%
6	2009-10	1,03,485	85,108	82.2%
7	2010-11	1,13,660	1,00,854	88.7%
8	2011-12	1,28,542	1,15,882	90.2%
9	2012-13	1,45,855	1,29,441	88.7%
10	2013-14	1,61,349	1,36,629	84.7%
	Total	10,04,326	8,73,929	87.0%

మూలం: బడ్జెట్ పుస్తకాలు

కేంద్ర ప్రభుత్వ స్థాయిలో కూడా (టేబుల్ 4లో చూపిన విధంగా), బడ్జెట్ మరియు వాస్తవ వ్యయం మధ్య సగటు వ్యత్యాసం 3% కంటే తక్కువగా ఉంది.

పట్టిక 4: భారత ప్రభుత్వ బడ్జెట్ - వ్యయం

(Rs.in crore)

Sl. No.	Year	Budget Estimates	Expenditure	% of Expr
1	2	3	4	5
1	2014-15	17,94,892	16,63,673	92.7%
2	2015-16	17,77,477	17,90,783	100.7%
3	2016-17	19,78,060	19,75,194	99.9%
4	2017-18	21,46,735	21,41,973	99.8%
5	2018-19	24,42,213	23,15,113	94.8%
6	2019-20	27,86,349	26,86,330	96.4%
7	2020-21	30,42,230	35,09,836	115.4%
8	2021-22	34,83,236	37,93,800	108.9%
9	2022-23 (Prov.)	39,44,909	41,87,232	106.1%
	Total	**2,33,96,101**	**2,40,63,934**	**102.9%**

మూలం: ప్రభుత్వం ప్రకారం 2021-22 వరకు ఖర్చు. CGA, GOI యొక్క నెలవారీ ఖాతాల ప్రకారం భారతదేశ బడ్జెట్ మరియు 2022-23

తెలంగాణ ప్రభుత్వం బడ్జెట్ ఖర్చులను సాధించలేకపోవడానికి కారణం బడ్జెట్ రాబడి అంచనాల కంటే వాస్తవ రాబడులలో లోటు కారణంగా చెప్పవచ్చు. బడ్జెట్ తయారీ దశలోనే నిర్దేశించబడిన ప్రతిష్టాత్మక వ్యయ లక్ష్యాలు ఎన్నడూ సాధించబడలేదు. బడ్జెట్ వ్యయాలు మరియు వాస్తవ రాబడుల మధ్య అంతరాన్ని తగ్గించే వాస్తవిక బడ్జెట్ పద్ధతులను రూపొందించడంపై దృష్టి సారించి, రాష్ట్రంలో బడ్జెట్ అంచనా విధానాలను హేతుబద్ధీకరించాల్సిన అవసరాన్ని ఈ నివేదిక తెలియజేస్తుంది. ఇప్పటి వరకు రాష్ట్ర శాసనసభకు సమర్పించిన అన్ని ఆడిట్ నివేదికలలో కూడా ఇదే రకమైన వ్యాఖ్యలు C&AG చే చేయబడ్డాయి.

3. ఉమ్మడి ఆంధ్ర ప్రదేశ్ వ్యయం -తెలంగాణ వాటా

ప్రభుత్వ వ్యయం రెండు కీలక భాగాలను కలిగి ఉంటుంది - రెవెన్యూ వ్యయం మరియు మూలధన వ్యయం.

రెవెన్యూ వ్యయం అనేది భౌతిక లేదా ఆర్థిక ఆస్తుల సృష్టికి నేరుగా దారితీయని వ్యయాన్ని సూచిస్తుంది. ఇందులో ప్రభుత్వ శాఖల రోజువారీ కార్యకలాపాల ఖర్చులు, వివిధ సేవలను అందించడం, ప్రభుత్వ రుణంపై వడ్డీ చెల్లింపులు మరియు వివిధ సంస్థలకు గ్రాంట్లు ఉంటాయి.

భూమి, భవనాలు, యంత్రాలు మరియు షేర్లలో పెట్టుబడుల వంటి దీర్ఘకాలిక ఆస్తులపై ప్రభుత్వ పెట్టుబడులను మూలధన వ్యయంగా పరిగణిస్తారు. అదనంగా, ఇది ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు మరియు ఇతర సంస్థలకు అందించిన రుణాలు మరియు అడ్వాన్స్‌లను కలిగి ఉంటుంది, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి మరియు ఆర్థిక వృద్ధిని ప్రోత్సహిస్తుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ విభజనకు ముందు, 1956-57 ఆర్థిక సంవత్సరం నుండి 2013-14 ఆర్థిక సంవత్సరం వరకు, సమైక్య రాష్ట్ర వ్యయంలో తెలంగాణ వాటా రూ.33 కోట్ల నుంచి రూ.56,947 కోట్లకు పెరిగింది. ఇది 57 సంవత్సరాల కాలంలో అసాధారణ పెరుగుదల, దీనిలో మొత్తం వార్షిక వ్యయం సగటు రేటు 14.9% గా పెరిగింది. ఈ కాలంలో రాష్ట్రంలో మొత్తం రెవెన్యూ రాబడులు కూడా 14.9% వృద్ధి చెందడం గమనార్హం.

10 tv HD LIVE

పట్టిక 5: 1956-57 నుండి 2013-14 వరకు ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ వాస్తవ వ్యయం మరియు తెలంగాణ వాటా

(Rs.in crore)

Sl. No.	Year	Combined State Total Expenditure	Telangana share (41.68%)
1	2	3	4
1	1956-57	79	33
2	1957-58	129	54
3	1958-59	121	50
4	1959-60	164	68
5	1960-61	182	76
6	1961-62	195	81
7	1962-63	187	78
8	1963-64	256	107
9	1964-65	248	103
10	1965-66	328	137
11	1966-67	487	203
12	1967-68	380	158
13	1968-69	392	164
14	1969-70	584	244
15	1970-71	615	256
16	1971-72	636	265
17	1972-73	720	300
18	1973-74	720	300
19	1974-75	599	250
20	1975-76	784	327
21	1976-77	903	376
22	1977-78	1,142	476
23	1978-79	1,304	544
24	1979-80	1,453	606
25	1980-81	1,610	671
26	1981-82	1,831	763
27	1982-83	1,933	806
28	1983-84	2,588	1,078
29	1984-85	3,119	1,300
30	1985-86	3,413	1,423

Sl. No.	Year	Combined State Total Expenditure	Telangana share (41.68%)
31	1986-87	4,068	1,696
32	1987-88	4,294	1,790
33	1988-89	5,223	2,177
34	1989-90	5,768	2,404
35	1990-91	6,581	2,743
36	1991-92	7,758	3,233
37	1992-93	8,983	3,744
38	1993-94	10,541	4,394
39	1994-95	12,459	5,193
40	1995-96	14,301	5,961
41	1996-97	16,265	6,779
42	1997-98	17,745	7,396
43	1998-99	21,957	9,152
44	1999-00	22,767	9,489
45	2000-01	28,119	11,720
46	2001-02	31,074	12,952
47	2002-03	34,373	14,326
48	2003-04	40,120	16,722
49	2004-05	47,153	19,653
50	2005-06	48,306	20,134
51	2006-07	56,648	23,611
52	2007-08	74,875	31,208
53	2008-09	80,804	33,679
54	2009-10	85,075	35,459
55	2010-11	1,00,636	41,945
56	2011-12	1,15,882	48,299
57	2012-13	1,29,441	53,951
58	2013-14	1,36,629	56,947
	Total	**11,94,945**	**4,98,053**

10 TV HD LIVE

మూలం:బడ్జెట్ అంచనాలు

పట్టిక 5 లో చూసినట్లుగా, ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని తెలంగాణా ప్రాంతంలో 1956-57 ఆర్థిక సంవత్సరం నుండి 2013-14 ఆర్థిక సంవత్సరం వరకు చేసిన వ్యయం ₹4,98,053 కోట్లు.

ఈ నిధులతో, ఔటర్ రింగ్ రోడ్ మరియు రాజీవ్ గాంధీ అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయం వంటి మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులతో పాటు నాగార్జున సాగర్, జూరాల, కోయిలసాగర్, దేవాదుల, శ్రీరామ్ సాగర్ మరియు కడెం వంటి కీలకమైన నీటిపారుదల ప్రాజెక్టులతో సహా తెలంగాణలో అనేక కీలక ఆస్తులు అభివృద్ధి చేయబడ్డాయి. ముఖ్యంగా, హైదరాబాద్ నగరానికి మంజీర, కృష్ణా మరియు గోదావరి నదుల నుండి వివిధ దశలలో (ఫేజ్ I, ఫేజ్ II మరియు ఫేజ్ III) బహుళ తాగునీటి కార్యక్రమాలు విజయవంతంగా అమలు చేయబడ్డాయి.

అదనంగా, IIIT వంటి ముఖ్యమైన విద్యాసంస్థలు, వివిధ జిల్లాల్లోని విశ్వవిద్యాలయాలు, వైద్య కళాశాలలు మరియు NIMS, RIMS, గాంధీ హాస్పిటల్, MGM మరియు KMC వంటి ఆసుపత్రులు స్థాపించబడ్డాయి [illegible] అమలు చేయబడ్డాయి. అదనంగా, రాష్ట్ర అభివృద్ధికి తోడ్పడటానికి రోడ్లు, [illegible]వలు మరియు విద్యుత్ లైన్లు వంటి విస్తృతమైన మౌలిక సదుపాయాల కల్పన చేయబడింది.

10tv HD LIVE

ఇంకా, DRDO, NFC, మిధాని, DRDL మరియు BDL వంటి ప్రధాన రక్షణ సంస్థల స్థాపన, భారతదేశంలో గుర్తించదగిన రక్షణ కేంద్రంగా తెలంగాణ స్థితిని పటిష్టం చేయడంలో గణనీయంగా దోహదపడింది. ఈ రక్షణ సంస్థలు అనేక చిన్న మరియు మధ్యతరహా అనుబంధ యూనిట్ల స్థాపనకు కూడా దారితీశాయి, ఈ రోజు దేశంలోనే ప్రముఖ రక్షణ కేంద్రంగా నిలుస్తున్న హైదరాబాద్‌లో డిఫెన్స్ క్లస్టర్ అభివృద్ధికి దోహదపడింది.

ఇదే సమయంలో BHEL, ECIL, CPRI మరియు IDPL వంటి అనేక ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు స్థాపించబడ్డాయి. ముఖ్యంగా, IDPL ఔషధ పరిశ్రమలకు కేంద్రబిందువుగా మరియు ఉత్ప్రేరకం వలె కీలక పాత్ర పోషించింది, రెడ్డి ల్యాబ్స్, GSK, మైలాన్, భారత్ బయోటెక్, హెటెరో మరియు అరబిందో వంటి ఫార్మాస్యూటికల్ మరియు బయోటెక్ కంపెనీలకు హైదరాబాద్, ప్రధాన కేంద్రంగా ఆవిర్భవించడంలో దోహదపడింది.

అదే సమయంలో, CCMB, HCU, IICT, NGRI, ICRISAT, NARM, NIN, EFLU మరియు ఇతర ప్రతిష్ఠాత్మక సంస్థలను నిర్వహిస్తూ, హైదరాబాద్ కూడా ఒక ముఖ్యమైన పరిశోధనా కేంద్రంగా స్థిరపడింది. ఇంకా, NPA, NISA, హకీంపేట్ ఎయిర్ ఫోర్స్ ట్రైనింగ్ స్కూల్, NISIET మరియు ఇతర అనేక భారత ప్రభుత్వ శిక్షణా సంస్థలు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి.

ఈ సంస్థలు కేంద్ర ప్రభుత్వం లేదా ప్రైవేట్ రంగం ద్వారా స్థాపించబడినప్పటికీ, అప్పటి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు భూమి, ఇతర అవసరమైన సౌకర్యాలు మరియు తగిన ప్రోత్సాహకాలను అందించడం ద్వారా వాటి స్థాపన మరియు వృద్ధికి గణనీయంగా తోడ్పాటును అందించడం జరిగింది.

పైన పేర్కొనబడిన ఆస్తులన్నీ పొదుపుగా మరియు ఆర్థికంగా వివేకంతో సృష్టించబడ్డాయి. 1956 నుండి 2014 వరకు ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ ను పరిపాలించిన పదహారు మంది ముఖ్యమంత్రుల కాలంలో, తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడే సమయానికి ఉన్న అప్పు కేవలం ₹72,658 కోట్లు మాత్రమే.

2023-24 ఆర్థిక సంవత్సరంలో రాష్ట్ర రుణం ₹3,89,673 కోట్లకు చేరుతుందని అంచనా వేయబడింది మరియు ప్రభుత్వం హామీ ఇచ్చిన SPVల రుణాన్ని కూడా పరిగణనలోకి తీసుకుంటే, వాస్తవ రుణం ₹5,16,881 కోట్లు అవుతుంది. ఇంకా, ప్రభుత్వం హామీ ఇచ్చిన రుణాలను కూడా కలుపుకుంటే, మొత్తం రుణభారం ₹6,12,343 కోట్లకు చేరుతుంది.

గత పదేళ్లలో చేసిన రుణాలకు అనుగుణంగా ప్రత్యక్షమైన మౌలిక సదుపాయాలు కల్పించబడలేవు. తద్వారా రుణభారం విపరీతంగా పెరిగినప్పటికీ చెప్పుకోదగిన మౌలిక సదుపాయాల కల్పన జరుగకపోవడం ఆందోళనకరం.

4 రెవిన్యూ రాబడులలో పోకడలు

రెవిన్యూ రాబడులను ప్రభుత్వ ఆస్తులపై రుణ భారాన్ని సృష్టించని లేదా తగ్గింపుకు కారణమయ్యే రాబడులుగా నిర్వచించబడతాయి. అవి క్రమం తప్పకుండా మరియు పునరావృతమయ్యే స్వభావం కలిగి ఉంటాయి మరియు ప్రభుత్వం వాటిని సాధారణ కార్యకలాపాలలో భాగంగా స్వీకరిస్తుంది. రాష్ట్ర ఆదాయ రాబడులు నాలుగు భాగాలను కలిగి ఉంటాయి, అవి:

ఎ. రాష్ట్ర స్వంత పన్ను రాబడి

బి. కేంద్ర పన్నులలో వాటా

సి. పన్నుయేతర ఆదాయం మరియు

డి. కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి గ్రాంట్లు

10 TV HD LIVE

రెవెన్యూ రాబడులు ప్రభుత్వ ఆదాయంలో ప్రధాన భాగాన్ని కలిగి ఉంటాయి మరియు రాష్ట్ర అవసరాలను నెరవేర్చడంలో కీలకమైనవి.

2014-15లో, మొత్తం రెవిన్యూ రాబడులు రూ.51,042 కోట్లుగా ఉన్నాయి. రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత సంవత్సరాల్లో, రెవెన్యూ వసూళ్లు మొత్తం పెరుగుతున్న ధోరణిని చూపించాయి. అయితే మొత్తం రాబడుల వృద్ధి రేటు 2015-21 కాలంలో క్షీణతను కలిగి ఉంది. ఇంకా, రాష్ట్రం ఏర్పడినప్పటి నుండి రెవిన్యూ రాబడుల వృద్ధి రేటు చాలా అస్థిరంగా ఉంది - 2014-15లో 49.16% నుండి 2015-16 లో 8.78%కి పడిపోయింది. 2017-18లో 7.25% నుండి 2018-19 కి 14.18%కి పెరిగి మరియు 2020-21లో -1.59% నుండి 2021-22లో 26.31%కి పెరిగింది.

టేబుల్ 6: మొత్తం రెవిన్యూ రాబడులలో వోకడలు

Sl. No.	Year	Total Revenue Receipts	% YoY Growth	Total Revenue Receipts as a percentage of GSDP
1	2	3	4	5
1	2014-15	51,042	-	10.1%
2	2015-16	76,134	49.16%	13.2%
3	2016-17	82,818	8.78%	12.6%
4	2017-18	88,824	7.25%	11.8%
5	2018-19	1,01,420	14.18%	11.8%
6	2019-20	1,02,544	1.11%	10.8%
7	2020-21	1,00,914	-1.59%	10.7%
8	2021-22	1,27,469	26.31%	11.3%
9	2022-23 (Prov.)	1,59,350	25.01%	12.1%
10	2023-24 (BE)	2,16,567	35.91%	15.3%

మూలం: ఫైనాన్స్ అకౌంట్స్, కంప్ట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా

రాష్ట్ర స్థూల ఉత్పత్తి నిష్పత్తిలో, రెవిన్యూ రాబడులు 2015-16లో గరిష్టంగా 13.2 శాతం నుండి 2018-19లో 11.8 శాతానికి క్షీణించాయి. అందువల్ల, రాష్ట్ర స్థూల ఉత్పత్తి కి రెవెన్యూ రాబడుల శాతం, ఆర్థిక మందగమనం మరియు కరోనా మహమ్మారి ప్రారంభానికి ముందే క్షీణించడం ప్రారంభించాయి.

ఇతర సాధారణ రాష్ట్రాలతో పోల్చితే రెవెన్యూ రాబడులు-GSDP నిష్పత్తి పరంగా తెలంగాణ పనితీరు 2021-22లో సంతృప్తికరంగా లేదు. 11.3 శాతం వద్ద, దాని రాబడులు-GSDP నిష్పత్తి భారతదేశ GS సగటు (14.6%) కంటే 3.3 శాతం పాయింట్లు తక్కువగా ఉంది. 2021-22లో తెలంగాణ కంటే కేవలం 5 ఇతర రాష్ట్రాలు మాత్రమే తక్కువ రెవిన్యూ రాబడులు-to-GSDP నిష్పత్తులను కలిగి ఉన్నాయి.

పట్టిక 7: సాధారణ రాష్ట్రాలు – Revenue receipts-to-GSDP ratio (2021-22)

Sl. No.	State	Revenue Receipts (Rs. crore)	GSDP (Rs. crore)	Revenue Receipts-to-GSDP ratio
1	Bihar	1,58,797	6,50,302	24.4%
2	Odisha	1,53,059	6,70,881	22.8%
3	Chhattisgarh	79,652	4,06,416	19.6%
4	Jharkhand	69,722	358,863	19.4%
5	Uttar Pradesh	3,71,011	1,974,532	18.8%
6	Madhya Pradesh	1,85,876	1,136,137	16.4%
7	Goa	12,509	82,604	15.1%
8	Rajasthan	1,83,920	1,218,193	15.1%
9	Andhra Pradesh	1,50,552	1,133,837	13.3%
10	West Bengal	1,78,159	1,363,926	13.1%
11	Punjab	78,168	6,14,227	12.7%
12	Kerala	1,16,640	9,32,470	12.5%
13	Telangana	1,27,469	1,128,907	11.3%
14	Maharashtra	3,33,312	3,108,022	10.7%
15	Tamil Nadu	2,07,492	2,071,286	10.0%
16	Karnataka	1,95,762	1,962,725	10.0%
17	Haryana	78,092	8,70,665	9.0%
18	Gujarat	1,66,830	1,937,066	8.6%

మూలం: RBI స్టేట్ ఫైనాన్సెస్ – ఎ-స్టడీ ఆఫ్ బడ్జెట్స్ 2023-24

10 TV HD LIVE

5.రుణ ధోరణులు

"ప్రజా రుణం" లేదా "రాష్ట్ర రుణం" అనే పదం రాష్ట్రం యొక్క అత్యుత్తమ ఆర్థిక బాధ్యతలను సూచిస్తుంది. రాష్ట్ర రుణం అనేది రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గతంలో ఎప్పుడైనా తీసుకున్న రుణం కారణంగా రుణదాతలకు రుణపడి మరియు ఇంకా తిరిగి చెల్లించబడని మరియు రాష్ట్ర సంచిత నిధి యొక్క హామీ ద్వారా ఉంటుంది. రుణం-GSDP నిష్పత్తి రాష్ట్ర ప్రభుత్వ రుణాన్ని దాని వార్షిక ఆర్థిక ఉత్పత్తి విలువలతో పోలుస్తుంది మరియు రాష్ట్ర రుణాన్ని తిరిగి చెల్లించే సామర్థ్యాన్ని సూచిస్తుంది. అధిక రుణ-GSDP నిష్పత్తులు రాష్ట్రం యొక్క చెల్లింపుల సామర్థ్యాన్ని ప్రశ్నార్థకం చేస్తుంది.

తెలంగాణలో పెరుగుతున్న ఖర్చులతో పోలిస్తే, ఆదాయాల్లో పెరుగుదల లేకపోవడం, ద్రవ్య లోటు పెరగడానికి ప్రధాన కారణం. ఈ ద్రవ్య లోటును పూడ్చడానికి తప్పనిసరిగా రుణాల ద్వారా నిధులు సమకూర్చబడాలి. దీని వలన రాష్ట్రం యొక్క రుణ భారం ప్రతి సంవత్సరం పేరుకుపోతుంది.

తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆవిర్భావం నాటికి రాష్ట్ర రుణం రూ.72,658 కోట్లు, ఇది 2014-15 ఆర్థిక సంవత్సరం మరియు 2022-23 ఆర్థిక సంవత్సరం మధ్య కాలంలో సగటున 24.5% చొప్పున పెరిగింది. 2022-23(RE) ఆర్థిక సంవత్సరం నాటికి రూ.3,52,061 కోట్లుగా మరియు 2023-24 ఆర్థిక సంవత్సరం బడ్జెట్ లో అంచనాల ప్రకారం రూ.3,89,673 కోట్లకు చేరుకుంది.

2015-16 ఆర్థిక సంవత్సరంలో రాష్ట్రం యొక్క రుణ-GSDP నిష్పత్తి 15.7% తో శంలోనే అత్యల్పంగా ఉంది. ఇది 2023-24 నాటికి, 27.8%కి పెరిగింది. ఇది 8 వత్సరాల వ్యవధిలో దాదాపు రెట్టింపు అయింది. రుణ-GSDP నిష్పత్తి గత వత్సరాలలో పెరుగుతున్న ధోరణిని సూచిస్తుంది. 2014-22 ఆర్థిక సంవత్సరంల మధ్య ంలో సగటున 21.5%. ఇంకా, 2020-21 ఆర్థిక సంవత్సరం మరియు 2021-22 ఆర్థిక

సంవత్సరంలో, ద్రవ్య బాధ్యత మరియు బడ్జెట్ నిర్వహణ చట్టం (FRBM) ప్రకారం సిఫార్సు చేసిన 25% పరిధిలో రుణ-GSDP నిష్పత్తిని కలిగి ఉండటంలో రాష్ట్రం పూర్తిగా విఫలమైంది.

టేబుల్ 8: రుణ ధోరణులు (బడ్జెట్ రుణాలు)

(Rs.in crore)

Sl. No.	Year	Outstanding Debt	Outstanding Debt as % of GSDP
1	2	3	4
1	2014-15	72,658	
2	2015-16	90,523	15.7
3	2016-17	81,821	12.4
4	2017-18	1,60,296	21.4
5	2018-19	1,90,203	22.2
6	2019-20	2,25,418	23.7
7	2020-21	2,71,259	28.8
8	2021-22	3,14,853	27.9
9	2022-23 (R.E.)	3,52,061	26.8
10	2023-24 (B.E.)	3,89,673	27.8

Source: State Finances: A Study of Budget of 2023-24, RBI.

నోట్: 1)ప్రజారుణం, చిన్న మొత్తాల పొదుపు, ప్రావిడెండ్ ఫండ్ మరియు ఇతర రిజర్వులు కలిగిఉంది.

2) GST పరిహారం కింద వచ్చిన రూ.6,949.49 కోట్లు కలిసివుంది.

గమనించదగ్గ ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే, పైన పేర్కొన్న రుణ గణాంకాలలో ప్రభుత్వం యొక్క 'బడ్జెటేతర రుణాలు (Off Budget Borrowings)' చేర్చబడలేదు. అటువంటి రుణాలలో ప్రభుత్వ వ్యవస్థ వెలుపలి సంస్థల (SPV) ద్వారా పొందిన రుణాలు, రాష్ట్రం ప్రభుత్వ హామీతో పొందడం జరిగింది. ఈ రుణాలలో కొన్ని ఇప్పుడు రాష్ట్ర సంచిత నిధిపై ఆర్థిక భారంగా మారాయి. ఎందుకంటే ఈ రుణాలను చెల్లించడానికి ఈ సంస్థలకు ఎటువంటి ఆర్థిక వనరులు లేవు. పట్టికలు 9 మరియు 10 ద్వారా వాటి వివరాలు

తెలుపబడ్డాయి. ఈ SPVల ద్వారా సేకరించబడిన ఈ ప్రభుత్వ హామీ రుణాలను జోడిస్తే, రుణం మరియు GSDP నిష్పత్తి 36.9% గా ఉంటుంది.

ప్రభుత్వ హామీతో SPV ద్వారా సేకరించబడి, ప్రభుత్వమే చెల్లింపులు చేయబడతాయి

రాష్ట్రంలో 17 SPVలు మరియు సంస్థలు బడ్జెటేతర రుణాల ద్వారా రూ.1,85,029 కోట్ల మొత్తాన్ని సేకరించాయి. ఈ సంస్థలకు రుణాన్ని తీర్చడానికి తగినంత ఆదాయం లేనందున, అసలు మరియు వడ్డీని తిరిగి చెల్లించడానికి ప్రభుత్వం ఈ సంస్థలకు మద్దతు ఇస్తుంది. నేటికి, ఈ కేటగిరీలో మొత్తం బకాయిలు రూ.1,27,208 కోట్లు. చట్టబద్ధంగా మరియు సాంకేతికంగా, ఈ రుణం రాష్ట్రం యొక్క పుస్తకాలపై లేనప్పటికీ, వాస్తవానికి, ఇది రాష్ట్రంచే చెల్లించబడుతున్నాయి. కావున ఇది రాష్ట్రం యొక్క రుణ భారంగానే భావించబడుతుంది.

ప్రభుత్వ హామీతో SPV ద్వారా సేకరించబడి, SPVలు చెల్లించే రుణాలు

రాష్ట్రంలో 14 SPVలు మరియు సంస్థలు ప్రభుత్వం హామీ రుణాల ద్వారా రూ.1,18,557 కోట్ల రుణం మొత్తాన్ని సేకరించాయి. ఈ సంస్థలు రుణాన్ని తీర్చడానికి ఆదాయాన్ని కలిగి ఉన్నందున, అవి అసలు మరియు వడ్డీని తిరిగి చెల్లించగలవు. నేటికి, ఈ కేటగిరీలో మొత్తం బకాయిలు రూ.95,462 కోట్లు.

ప్రభుత్వం చెల్లించని మరియు ప్రభుత్వ హామీ లేని రుణాలు

10TV HD LIVE

ప్రభుత్వం హామీ లేని కార్పొరేషన్లు తీసుకున్న రుణాలను మూడవ వర్గంగా ...వచ్చు. ఈ రుణాలను ప్రభుత్వంపై ఎటువంటి భారం లేకుండా కార్పొరేషన్లు స్వయంగా ...లు చేస్తాయి. ఈ రుణాలకు సంబంధించిన వివరాలు టేబుల్-12లో పేర్కొనబడ్డాయి. ...త్తం రూ.59,414 కోట్లు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రత్యక్షంగా, ప్రభుత్వ హామీ ద్వారా మరియు ప్రభుత్వ హామీ లేని మొత్తం కలిసి అప్పు రూ.6,71,757 కోట్లు గా ఉంది.

టేబుల్ 9: రుణాల వివరాలు

(Rs.in crore)

Sl. No.	Item	Outstanding debt
1	2	3
1	FRBM Loans (2023-24 B.E.)	3,89,673
2	Government Guaranteed loans raised by SPVs but are serviced by Government	1,27,208
3	Government Guarantee loans which are raised by SPVs and serviced by them	95,462
4	Non-Guaranteed Loans which are raised and serviced by SPVs/ Corporations / Institutions	59,414
	Total	**6,71,757**

టేబుల్ 10: ప్రభుత్వ హామీతో SPV ద్వారా సేకరించబడి, ప్రభుత్వమే చెల్లింపులు చేయబడతాయి

(Rs.in crore)

Sl. No.	Agency	Loan sanctioned	Loan disbursed including IDC	Outstanding Loans as on 1.12.2023
1	2	3	4	5
	Irrigation Department			
1	Kaleshwaram Irrigation Project Corporation Ltd	97,449	79,287	74,590
2	Telangana State Water Resources Infrastructure Development Corporation Limited	19,643	15,284	14,060
	Department Total	**1,17,092**	**94,572**	**88,651**
	Panchayat Raj and Rural Development			
3	Telangana Drinking Water Supply Corporation Limited	32,775	27,838	20,200
	Department Total	**32,775**	**27,838**	**20,200**
	Transport, Roads and Building Department			
4	TS Housing Corporation Ltd	9,036	9,005	6,470
5	TS Road Development Corporation	4,200	4,167	2,951
6	Telangana Housing Board	1,000	990	990
	Department Total	**14,236**	**14,162**	**10,411**
	Municipal Administration & Urban Development			
7	Hyderabad Metropolitan Water Supply and Sewerage Board	5,164	5,164	2,352
8	Telangana Urban Finance & Infrastructure Development Corp. Ltd (TUFIDC)	2,050	2,050	1,619
9	Hyderabad Metro Rail Ltd	387	329	286
	Department Total	**7,601**	**7,543**	**4,256**
	Animal Husbandry & Fisheries Department			
10	Telangana Sheep & Goat Development Coop Federation Ltd., Hyderabad	4,000	3,833	907
11	TS Fishermen Co operative Societies Federation Ltd	600	600	125

10 TV HD LIVE

Sl. No.	Agency	Loan sanctioned	Loan disbursed including IDC	Outstanding Loans as on 1.12.2023
12	Telangana State Dairy Development Co-operative Federation Ltd.	917	370	132
	Department Total	**5,517**	**4,803**	**1,164**
	Energy Department			
13	Telangana Power Finance Co Ltd.	2,130	2,130	1,536
	Department Total	**2,130**	**2,130**	**1,536**
	Agriculture & Cooperation Department			
14	TS Horticulture Dev Corporation Ltd	874	874	44
	Department Total	**874**	**874**	**44**
	Health, Medical & Family Welfare Department			
15	Telangana Super Speciality Hospital Corporation Limited	3,535	816	777
	Department Total	**3,535**	**816**	**777**
	Industries & Commerce Department			
16	Telangana State Industrial Infrastructure Corporation	769	751	1
	Department Total	**769**	**751**	**1**
	Home Department			
17	TS Police Housing Corporation	500	480	168
	Department Total	**500**	**480**	**168**
	Total	**1,85,029**	**1,53,968**	**1,27,208**

మూలం: సంబంధిత శాఖ, తెలంగాణ ప్రభుత్వం

10 tv HD LIVE

టేబుల్ 11: ప్రభుత్వ హామీతో SPV ద్వారా సేకరించబడి, SPVలు చెల్లించే రుణాలు

Sl. No.	Agency	Loan sanctioned	Loan disbursed including IDC	Outstanding Loans as on 1.12.2023
	2	3	4	5
1	Food & Civil Supplies Department			
1	Telangana State Civil Supplies Corporation	65,300	65,300	56,146
	Department Total	**65,300**	**65,300**	**56,146**
	Energy Department			
2	Telangana State Southern Power Distribution Company Limited	23,449	19,969	17,977
3	Telangana State Northern Power Distribution Company Ltd.	14,534	14,531	12,544
	Department Total	**37,982**	**34,500**	**30,520**
	Agriculture & Cooperation Department			
4	TSMARKFED	7,242	6,565	4,857
	Hyderabad Agricultural Co-Operative Association Ltd (HACA)	450	450	0
	TS Seeds Dev Corporation	400	400	398
	Department Total	**8,092**	**7,415**	**5,256**
	Transport, Roads and Building Department			
	Telangana State Road Transport Corporation	2,100	2,100	1,270
	Department Total	**2,100**	**2,100**	**1,270**
	Municipal Administration & Urban Development			
	GHMC	1,600	1,444	1,332
	epartment Total	**1,837**	**1,672**	**1,524**
	nformation Technology & ommunications			
	E&C	530	530	530
	epartment Total	**530**	**530**	**530**
	dustries & Commerce partment			
	angana State Industrial astructure Corporation	1,000	276	276
	FC (TD)			
	IB	58	58	12
	rtment Total			16

Sl. No.	Agency	Loan sanctioned	Loan disbursed including IDC	Outstanding Loans as on 1.12.2023
	Animal Husbandry & Fisheries Department			
13	Telangana State Dairy Development Co-operative Federation Ltd.	145	103	103
	Department Total	**145**	**103**	**103**
	Health, Medical & Family Welfare Department			
14	Nizam's Institute of Medical Sciences, Hyderabad	1,750		
	Department Total	**1,750**		
	Total	**1,18,557**	**1,11,727**	**95,462**

మూలం: సంబంధిత శాఖ, తెలంగాణ ప్రభుత్వం

టేబుల్ 12: ప్రభుత్వం చెల్లించని మరియు ప్రభుత్వ హామీ లేని రుణాలు

Sl. No.	Agency	Loan sanctioned	Loan disbursed	Outstanding Loans as on 1.12.2023
1	2	3	4	5
	Energy Department			
1	Telangana State Power Generation Co Ltd.	43,263	41,380	31,875
2	TRANSCO	16,351	13,217	10,027
3	Telangana State Southern Power Distribution Company Limited	11,332	9,882	5,897
4	Singareni Collieries Co Ltd	6,655	5,908	2,596
5	Telangana State Northern Power Distribution Company Ltd.	4,927	4,527	3,043
	Department Total	**82,529**	**74,914**	**53,437**
	Municipal Administration & Urban Development			
6	GHMC	4,930	4,930	4,906
	Department Total	**4,930**	**4,930**	**4,906**
	Transport, Roads and Building Department			
7	Telangana State Road Transport Corporation	1,825	1,184	1,000
8	Telangana Housing Board	175	175	9
	Department Total	**2,000**	**1,359**	**1,009**

10TV HD LIVE

Sl. No.	Agency	Loan sanctioned	Loan disbursed	Outstanding Loans as on 1.12.2023
1	2	3	4	5
	Agriculture & Cooperation Department			
9	Telangana State Co Operative Housing Societies Federation Ltd	81	69	30
	Department Total	**81**	**69**	**30**
	Industries & Commerce Department			
10	Telangana State Trade Promotion Corporation Ltd	25	25	25
	Department Total	**25**	**25**	**25**
	Youth Advancement, Tourism and Culture Department			
11	Telangana State Tourism Development Co Ltd	11	9	8
	Department Total	**11**	**9**	**8**
	Total:	**89,575**	**81,306**	**59,414**

మూలం: సంబంధిత శాఖ, తెలంగాణ ప్రభుత్వం

10 TV HD LIVE

6 పెరుగుతున్న రుణ చెల్లింపుల భారం

రుణ చెల్లింపుల భారం అనేది వివిధ వనరుల నుండి గత కొన్ని సంవత్సరాలుగా తీసుకున్న రుణాలపై వడ్డీ మరియు అసలు చెల్లించడానికి చేసిన వ్యయాన్ని సూచిస్తుంది. ఈ రుణ చెల్లింపుల భారం రాష్ట్రం చేసే మొత్తం వ్యయంలో సింహ భాగంగా ఉంది.

గత తొమ్మిదేళ్లలో తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మొత్తం రుణ చెల్లింపుల భారం గణనీయంగా పెరిగింది. బడ్జెట్ లో చూపిన రుణాలకు 2014-15 లో అసలు మరియు వడ్డీ చెల్లింపుల భారం రూ.6,954 కోట్లు కాగా. ఆ తర్వాత, 2020-21 ఆర్థిక సంవత్సరం మినహా, అన్ని సంవత్సరాల్లో ఈ చెల్లింపుల పెరుగుదలలో రెండంకెల వృద్ధి కనిపించింది. 2023-24 సంవత్సరంలో వార్షిక సగటు వృద్ధి రేటు 22% తో, రాష్ట్ర మొత్తం రుణ చెల్లింపుల భారం రూ.32,939 కోట్లకు చేరింది.

టేబుల్ 13: సంవత్సరం వారిగా అసలు మరియు వడ్డీ చెల్లింపులు (రూ.కోట్లలో)

Year	Within Budget				Outside Budget				Grand Total	Outside Budget as % of Grand Total	% of Total Revenue Receipts
	Principal	Interest	Total	% Change	Principal	Interest	Total	% Change			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
FY15	1,727	5,227	6,954		144	156	300		7,255	4%	14%
FY16	2,733	7,558	10,290	48%	268	383	650	117%	10,941	6%	14%
FY17	3,480	8,609	12,089	17%	266	965	1,231	89%	13,321	9%	16%
FY18	4,549	10,836	15,385	27%	383	2,197	2,579	110%	17,964	14%	20%
FY19	6,892	12,586	19,479	27%	1,108	3,583	4,692	82%	24,170	19%	24%
Y20	8,492	14,386	22,878	17%	2,257	5,109	7,366	57%	30,244	24%	29%
Y21	7,537	16,841	24,378	7%	2,442	6,691	9,133	24%	33,511	27%	33%
Y22	8,842	19,161	28,004	15%	4,887	9,909	14,796	62%	42,800	35%	34%
Y23	11,987	20,952	32,939	18%	9,071	11,968	21,039	42%	53,978	39%	34%
otal	56,241	116,156	172,396		20,826	40,961	61,787		2,34,183		

10 TV HD LIVE

ఈ రుణ చెల్లింపుల భారాన్ని, బడ్జెటేతర రుణాల చెల్లింపులతో పోల్చి చూస్తే, వార్షిక సగటు వృద్ధి రేటు చాలా ఎక్కువగా (73%) పెరిగింది. దీని కారణంగా 2014-15 లో 4 శాతం ఉన్న రుణ చెల్లింపుల భారం అనూహ్యంగా పెరిగి 2023-24 లో 39 శాతానికి చేరుకుంది.

రాష్ట్రం మొత్తం రెవిన్యూ రాబడిలో రుణాల చెల్లింపుల భారం 2014-15లో 14 శాతం ఉండగా 2023-24 నాటికి 34 శాతానికి పెరిగింది. అనగా రాష్ట్ర ఆదాయంలో సింహ భాగం రుణాల చెల్లింపులకే కేటాయించడం వలన, ఇతర ముఖ్యమైన ఖర్చులకు తక్కువ నిధులు కేటాయించవలసి వస్తుంది.

మరో ఆందోళన కలిగించే అంశం ఏమిటంటే, ప్రభుత్వం ఇచ్చిన మొత్తం గ్యారెంటీలలో 95 శాతం రుణాలను పొందిన మొదటి ఐదు కార్పొరేషన్ లు చెల్లించే సగటు వడ్డీ రేటు 8.93 శాతం నుండి 10.49 శాతంగా ఉంది. బహిరంగ మార్కెట్ రుణాల సగటు వడ్డీ రేటు 7.63%తో పోల్చినప్పుడు ఇది చాలా ఎక్కువ. ఈ కార్పొరేషన్‌లకు సొంతంగా చెప్పుకోదగ్గ ఆదాయ వనరులు లేనందున, ప్రభుత్వమే ఈ అధిక వడ్డీ భారాన్ని భరించ వలసి వస్తుంది. దీని వల్ల రాష్ట్ర ఆర్థిక స్థితి గతుల మీద ప్రతికూల భారం పడింది.

టేబుల్ 14: వివిధ సంస్థల రుణ బకాయిలు మరియు సగటు వడ్డీ రేటు

Sl. No.	Entity	Outstanding Loan as of Q2 2023-24 (in Rs. crore)	Average interest rate
1	2	3	4
1	Kaleshwaram Irrigation Project Corporation Ltd	74,590	9.69%
2	Telangana Drinking Water Supply Corporation Limited	20,200	9.48%
3	Telangana State Water Resources Infrastructure Development Corp. Ltd	14,060	10.49%
4	Telangana State Housing Corporation	6,470	8.98%
5	Telangana State Road Development Corporation	2,951	8.93%

మూలం: సంబంధిత శాఖలు

10TV HD LIVE

7 కొనసాగుతున్న పనులు మరియు మూలధన వ్యయం

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత, ప్రభుత్వం రూ.3,49,843 కోట్లతో (24) శాఖలకు సంబంధించి 39,175 పని ఒప్పందాలను కుదుర్చుకుని, దీని కోసం ఇప్పటికి అనగా తేది.4.12.2023 నాటికి రూ.1,89,903 కోట్లు ఖర్చు చేయబడింది, మిగిలిన రూ.1,59,940 కోట్లు ఇంకా ఖర్చు చేయాల్సి ఉంది. ఈ పనుల ఆర్థిక పురోగతి క్లుప్తంగా ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

టేబుల్ 15: తేది 04.12.2023 నాటికి కొనసాగుతున్న పనుల ఆర్థిక పురోగతి

(Rs.in crore)

Sl. No.	Department	No. of Agreements	Technical sanction amount	Expenditure	Balance
1	2	3	4	5	6 (4-5)
1	Irrigation Department	7,827	2,32,847	1,35,285	97,562
2	Panchayat Raj and Rural Development	18,477	72,817	36,610	36,208
3	Transport, Roads and Building Department	6,127	22,121	10,288	11,833
4	Health, Medical & Family Welfare Department	403	9,892	971	8,921
5	Municipal Administration & Urban Development	1,002	6,714	4,061	2,653
6	Home Department	1,329	1,913	1,150	763
7	Tribal Welfare Department	997	1,295	640	655
8	Agriculture & Cooperation Department	336	574	160	414
9	Scheduled Castes Development Department	669	420	237	183
10	Law Department	605	339	119	220
11	Higher Education Department	221	217	67	150
12	Backward Class Welfare Department	111	201	90	112
13	Secondary Education, Secretariat Department	170	107	55	52
14	Youth Advancement, Tourism and Culture Department	80	84	34	51
15	Revenue Department	158	74	41	33

10 TV HD LIVE

Sl. No	Department	No. of Agreements	Technical sanction amount	Expenditure	Balance
1	2	3	4	5	6 (4-5)
16	General Administration Department	163	63	40	23
17	Animal Husbandry & Fisheries Department	164	53	18	35
18	Environment, Forest, Science & Technology Department	22	41	8	33
19	Labour and Employment Department	21	39	24	16
20	Planning Department	2	13	3	11
21	Women, Children, Disabled & Senior Citizens	134	8	2	6
22	Legislature	144	5	1	4
23	Minorities Welfare Department	12	3	0	3
24	Food & Civil Supplies Department	1	0	0	0
	Grand Total:	**39,175**	**3,49,843**	**1,89,903**	**1,59,940**

మూలం: సంచాలకులు, పనుల ఖాతాల నిర్వహణ

టేబుల్ 16: పనుల స్థితి

Sl. No.	Funding	Technical sanction amount	Expenditure	Balance
1	2	3	4	5 (3-4)
1	Budget	1,89,777	1,02,820	86,957
2	Borrowed Funds	1,60,066	87,083	72,983
	Grand Total:	**3,49,843**	**1,89,903**	**1,59,940**

మూలం: సంచాలకులు, పనులు ఖాతాల నిర్వహణ

మిగిలిన పనుల కోసం రానున్న ఆర్థిక సంవత్సరాల్లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రూ.86,957 కోట్ల బడ్జెట్ కేటాయింపులు చేయాల్సి ఉంది. ఇంకా, వివిధ ఆర్థిక సంస్థల నుంచి రూ.72,983 కోట్లు రుణం తీసుకోవలసి ఉంటుంది. మొత్తంమీద, ఇది రాష్ట్ర రుణ చెల్లింపుల భారాన్ని మరింతగా పెంచుతుంది.

10TV HD LIVE

టేబుల్ 17: 19.12.2023 నాటికి పెండింగ్‌లో ఉన్న ఇతర బిల్లులు

(కోట్లలో.రూ)

Sl. No.	HOD	Number of Pending Bills	Amount pending
1	2	3	4
1	DTA (Director Treasuries and Accounts)	3,32,670	4,908
2	PD (Public Deposit Account)	1,04,248	9,062
3	PAO (Pay and Accounts Office)	31,081	15,686
4	Director of Works Accounts - Works	10,169	10,498
	Total:	**4,78,168**	**40,154**

మూలం: IFMIS పోర్టల్ తెలంగాణ ప్రభుత్వం ,

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తేది. 19.12.2023 నాటికి ఉద్యోగులు/కాంట్రాక్టర్లు/సరఫరాదారులు మరియు ఇతరులకు సంబంధించిన 4,78,168 బిల్లులను క్లియర్ చేయాల్సి ఉంటుంది. ఈబిల్లుల మొత్తం విలువ రూ. 40,154 కోట్లు.

10 TV HD LIVE

8 జీతం మరియు పెన్షన్ చెల్లింపుల వ్యయం

వడ్డీ చెల్లింపులు కాకుండా, జీతాలు, వేతనాలు మరియు పెన్షన్ల ఖర్చు, మొత్తం రెవిన్యూ వ్యయంలో మరో ప్రధానభాగం. 2014-15 నుండి అన్ని సంవత్సరాలలో జీతాలపై మొత్తం వ్యయం వార్షిక సగటు వృద్ధి రేటు 17 శాతం. సవరించిన వేతన స్కేళ్ల అమలు కారణంగా 2015-16 (69 శాతం) మరియు 2021-22 (23 శాతం)లో గణనీయమైన పెరుగుదల ఉంది.

టేబుల్ 18: జీతం మరియు పెన్షన్‌ల వ్యయం (రూ. కోట్లలో)

Year	Regular employees	Grants-in-Aid employees	Contract / Outsourcing & other categories	Total Salary	% Change	Pension	Total	% of Revenue Receipts
1	2	3	4	5=2+3+4	6	7	8	9
FY15	10,805	1,333	782	12,920		4,210	17,130	34%
FY16	18,319	2,053	1,424	21,796	69%	8,217	30,013	39%
FY17	19,476	2,424	1,651	23,551	8%	9,011	32,562	39%
FY18	20,966	2,833	2,178	25,977	10%	11,932	37,909	43%
FY19	21,272	2,913	2,548	26,733	3%	11,477	38,210	38%
FY20	21,450	3,118	2,745	27,313	2%	11,834	39,147	38%
FY21	21,790	3,322	3,108	28,220	3%	13,599	41,819	41%
FY22	27,102	3,774	3,909	34,785	23%	14,024	48,809	38%
FY23 (Prov.)	31,791	4,172	4,146	40,109	15%	15,816	55,925	35%

మూలం: C&AG Accounts

మొత్తంమీద, జీతాలు మరియు పెన్షన్‌ల వ్యయం 2014-15లో రూ. 17,130 కోట్లు ఉండగా 2021-22లో రూ. 48,809 కోట్లు. అనగా 2021-22 నాటికి దాదాపు మూడు రెట్లు పెరిగింది. ఈ కాంపోనెంట్‌లు మొత్తం రాబడిలో 38% వాటాను కలిగి ఉన్నాయి, ఇది రాబోయే వేతన సవరణ సంఘం సిఫార్సులు, ఖాళీల భర్తీ మరియు డియర్‌నెస్ అలవెన్స్ బకాయిల చెల్లింపుతో మరింతగా పెరుగుతుందని అంచనా.

9 Ways and Means అడ్వాన్సుల పై ఆధారపడటం

భారతీయ రిజర్వ్ బ్యాంక్ (RBI) రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు బ్యాంకర్‌గా పనిచేస్తుంది మరియు ఈ విషయంలో, నగదు నిర్వహణ కోసం వేస్ & మీన్స్ అడ్వాన్స్‌లు (WMA) మరియు ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్ సౌకర్యాలను అందిస్తుంది. WMA అనేది రాష్ట్ర వ్యయం మరియు రెవిన్యూ రాబడి మధ్య తాత్కాలిక అంతరాలను తగ్గించడానికి RBI అందించే స్వల్పకాలిక రుణాలు. పన్ను వసూళ్లు లేదా ఇతర ఆదాయ మార్గాల ద్వారా వనరులు సమకూరే వరకు అయ్యే వ్యయాలను అందుకోవడానికి RBI కల్పించే స్వల్ప కాలిక రుణం. కానీ, స్వల్పకాలిక రుణం మరియు వేజ్ అండ్ మీన్స్ సరిపోనప్పుడు RBI అందించే ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్‌లకు WMA కంటే ఎక్కువ వడ్డీ రేట్లు ఉంటాయి.

టేబుల్ 19: సంవత్సరాల వారీగా వేస్ & మీన్స్ అడ్వాన్స్‌లు ఉపయోగించిన వివరాలు

Description	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24 up to Nov-23
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Treasury Bill holdings -**positive cash balances**	303	364	304	245	250	204	122	57	37	30
Special Drawing Limits (SDL) - **negative cash balance**	-	2	27	43	24	114	43	39	36	21
Normal Ways & Means Advance - **negative cash balance**	-	-	34	72	70	36	97	164	171	116
Overdraft availed - **beyond normal and ways and means**	-	-	-	5	21	12	103	105	121	77
Total No. of days WMA & OD utilised	**-**	**2**	**61**	**120**	**115**	**162**	**243**	**308**	**328**	**214**
Total No. of calendar Days	**303**	**366**	**365**	**365**	**365**	**366**	**365**	**365**	**365**	**244**

మూలం: రిజర్వు బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా

గత కొన్ని సంవత్సరాలుగా వేస్ అండ్ మీన్స్ అడ్వాన్సు మరియు ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్ సౌకర్యాలపై ఆధారపడటం, రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థలోని క్షీణతను చూపిస్తుంది. 2014-15 లో ౩౦౩ రోజులు నగదు నిల్వలు ఉండగా 2023-24లో (నవంబర్ 2023 వరకు) 30 రోజులకు క్షీణించింది, ఇది ఇప్పటివరకు కనిష్ట సంఖ్య. వేస్ అండ్ మీన్స్ అడ్వాన్సు మరియు ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్ సౌకర్యాలు 2022-23లో అత్యధిక రోజులు (328) ఉపయోగించబడ్డాయి, ఇది రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఆర్థిక స్థితి యొక్క డొల్ల తనాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.

వేస్ అండ్ మీన్స్ అడ్వాన్సు స్పెషల్ డ్రాయింగ్ లిమిట్ సదుపాయాన్ని పొందడం వలన రెపో రేటు కంటే 2 శాతం తక్కువ వడ్డీ రేటు ఉంటుంది. సాధారణ వేస్ అండ్ మీన్స్ అడ్వాన్సు కి అదే రెపో రేటు మరియు ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్‌కు వినియోగం పరిధిని బట్టి 'రెపో రేటు 2 శాతం / 5 శాతం' అధికంగా ఉంటుంది. 2017-18లో 5 రోజుల నుండి 2022-23లో 121 రోజులకు ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్ సదుపాయం యొక్క వినియోగం మరియు సాధారణ వేస్ అండ్ మీన్స్ అడ్వాన్సు, 2016-17లో 34 రోజుల నుండి 2022-23లో 171 రోజులకు పెరిగింది. ఈ రెండు సౌకర్యాలు స్పెషల్ డ్రాయింగ్ లిమిట్స్ వేస్ అండ్ మీన్స్ అడ్వాన్సు కింద వడ్డీ రేటు కంటే చాలా ఎక్కువ వడ్డీ రేటును ఆకర్షిస్తున్నందున, రాష్ట్రంపై మొత్తం వడ్డీ భారం గణనీయంగా పెరిగింది.

10 TV HD LIVE

10 రెవిన్యూ లోటు

రెవెన్యూ లోటు అనేది జీతాలు, పెన్షన్‌లు, వడ్డీలు, సబ్సిడీలు, సంస్థలకు గ్రాంట్లు మొదలైన సాధారణ, పునరావృత వ్యయాలను తీర్చడానికి ప్రభుత్వం చేసే ఖర్చులు వాటి చెల్లింపులు మరియు పన్నులు, పన్నేతర ఆదాయంకేంద్ర పన్నుల్లో వాటా , మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వ గ్రాంట్ల నుండి ఆదాయం మధ్య వ్యత్యాసాన్ని సూచిస్తుంది.

రెవెన్యూ లోటు పరిస్థితి ఏర్పడినప్పుడు, ప్రభుత్వం తన ఖర్చుల కోసం అప్పులు చేయాల్సి వస్తుంది. అటువంటి రుణం తిరోగమనంగా పరిగణించబడుతుంది, ఎందుకంటే ఇది ఆస్తుల సృష్టికి కాకుండా వినియోగానికి ఉపయోగించబడుతుంది.

టేబుల్-20: రెవెన్యూ మిగులు మరియు లోటు పోకడలు

Sl. No.	Year	Revenue Surplus (in ₹ crore)	Revenue Surplus / Deficit as % of GSDP
1	2	3	4
1	2014-15	369	0.1%
2	2015-16	238	0.0%
3	2016-17	1,386	0.2%
4	2017-18	3,459	0.5%
5	2018-19	4,337	0.5%
6	2019-20	-6,254	-0.7%
7	2020-21	-22,298	-2.3%
8	2021-22	-9,335	-0.8%
9	2022-23 (Prov.)	6,508	0.5%
10	2023-24 (B.E.)	4,882	0.3%

మూలం: ఫైనాన్స్ అకౌంట్స్, కంప్ట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా

2014-19 కాలంలో రాష్ట్రం రెవెన్యూ మిగులును నమోదు చేయగా, 2019-22లో, జీతాలు, పెన్షన్‌లు, వడ్డీలు, సబ్సిడీలు మొదలైన వాటి చెల్లింపుల వంటి పునరావృత ఖర్చులను తీర్చడానికి కూడా రెవిన్యూ రాబడులు సరిపోలేదు.

10TV HD LIVE

కంప్ట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా (CAG)[4] యొక్క స్టేట్ ఫైనాన్స్ ఆడిట్ రిపోర్ట్స్ (SFAR)లో, 2015-21 సంవత్సరాలలో సరియైన అకౌంటింగ్ పద్ధతులను పాటించక పోవడం ద్వారా రాష్ట్రం తన ఆదాయ లోటును తక్కువగా చూపించిందని పేర్కొనడం గమనార్హం. గ్రాంట్స్-ఇన్-ఎయిడ్ యొక్క తప్పుడు వర్గీకరణ, రెవెన్యూ రాబడులకు పొందిన రుణాలను జమ చేయడం, చట్టబద్ధమైన నిధులకు/స్వల్ప-కంట్రిబ్యూషన్ చేయకపోవడం, వడ్డీ చెల్లింపులకు నిధులను విడుదల చేయకపోవడం మరియు సబ్సిడీలను రుణాలుగా పరిగణించడంతో ఇది జరిగిందని నివేదించబడింది.

10 TV HD LIVE

[4] కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా నివేదిక – మార్చి 2016, మార్చి 2017, మార్చి 2018, మార్చి 2019, మార్చి 2020 మరియు మార్చి 2021తో ముగిసిన సంవత్సరాలకు సంబంధించిన స్టేట్ ఫైనాన్స్ ఆడిట్ నివేదికలు

11 ద్రవ్య లోటు

మొత్తం వ్యయం మరియు ప్రభుత్వం యొక్క మొత్తం రాబడులు(రుణాలు మినహాయించి) మధ్య వ్యత్యాసాన్ని ద్రవ్య లోటు (FD) అంటారు. ఇది ప్రభుత్వానికి అవసరమైన మొత్తం రుణాలకు సూచిక.

టేబుల్ 21: ఫిస్కల్ డెఫిసిట్ ట్రెండ్స్

Sl. No.	Year	Fiscal Deficit (in ₹ crore)	Growth Rate of Fiscal Deficit	Fiscal Deficit as % of GSDP	FRBM Norm as % of GSDP
1	2	3	4	5	6
1	2014-15	9,410		1.9%	3.0%
2	2015-16	18,856	100.4%	3.3%	3.5%
3	2016-17	35,281	87.1%	5.4%	3.5%
4	2017-18	26,700	-24.3%	3.6%	3.5%
5	2018-19	26,949	0.9%	3.1%	3.5%
6	2019-20	31,759	17.8%	3.3%	3.4%
7	2020-21	49,038	54.4%	5.1%	5.04%
8	2021-22	46,639	-4.9%	4.1%	4.42%
9	2022-23 (Prov.)	32,119	-31.1%	2.4%	3.0%
10	2023-24 (B.E.)	38,235	19.0%	2.7%	3.0%

మూలం: ఫైనాన్స్ అకౌంట్స్, కంప్ట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా

2014-15లో రాష్ట్ర ఆదాయం దాని వ్యయం కంటే రూ.9,410 కోట్లు తగ్గింది. ఈ లోటు 2015-16లో రెండింతలు పెరిగి రూ.18,856 కోట్లకు మరియు 2016-17లో మళ్లీ దాదాపుగా రెండింతలు పెరిగి రూ.35,281 కోట్లకు చేరుకుంది. 2014-15 మరియు 2021-22 మధ్య, రాష్ట్ర ఆర్థిక లోటు సగటు వార్షిక రేటు 33.1% పెరిగింది. దీని కారణంగా, 2021-22లో, రాష్ట్ర ఆదాయాల లోటు దాని ఖర్చుతో పోల్చితే 2014-15లో దాదాపు 5 రెట్లు తక్కువ.

10 TV HD LIVE

కంట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా (CAG) యొక్క స్టేట్ ఫైనాన్స్ ఆడిట్ రిపోర్ట్స్ (SFAR) నందు సరియైన, అకౌంటింగ్ విధానాన్ని పాటించకపోవడం కారణంగా, రాష్ట్రం తన ఆర్థిక లోటును 2015-21 సంవత్సరాల్లో రూ.7,636 కోట్లు తక్కువగా చూపించిందని పేర్కొన్నది.

2014-22 కాలంలో GSDPలో రాష్ట్ర ఆర్థిక లోటు సగటున 3.7శాతంగా ఉంది మరియు ఎనిమిది సంవత్సరాలలో మూడు సంవత్సరాల పాటు ఆర్థిక బాధ్యత మరియు బడ్జెట్ నిర్వహణ (FRBM) నిబంధనలను పాటించలేదు.

2021-22లో, ద్రవ్యలోటు - GSDP నిష్పత్తి పరంగా, ఇతర జనరల్ కేటగిరీ రాష్ట్రాలతో పోల్చితే తెలంగాణ పనితీరు చాలా తక్కువగా ఉంది. ద్రవ్యలోటు - GSDP నిష్పత్తి 4.1 శాతంతో, ఇది అత్యంత అధ్వాన్నంగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో ఒకటి, ఆ సంవత్సరంలో తెలంగాణ కంటే పంజాబ్ (4.5శాతం) మరియు కేరళ (4.9శాతం) రాష్ట్రాలు మాత్రమే అధిక ద్రవ్యలోటు - GSDP నిష్పత్తులను నమోదు చేశాయి. టేబుల్ 22 ఈ పరిస్థితిని సూచిస్తుంది.

టేబుల్ 22: సాధారణ కేటగిరీ రాష్ట్రాలు: FD-to-GSDP నిష్పత్తి

Sl. No.	State	Fiscal Deficit-to-GSDP ratio (2021-22)
1	2	3
1	Odisha	-3.1%
2	Jharkhand	0.7%
3	Gujarat	1.2%
4	Chhattisgarh	1.5%
5	Uttar Pradesh	2.0%
6	Maharashtra	2.1%
7	Andhra Pradesh	2.2%
8	Goa	3.2%
9	Karnataka	3.3%
10	Madhya Pradesh	3.3%
11	Haryana	3.6%

10TV HD LIVE

Sl. No.	State	Fiscal Deficit-to-GSDP ratio (2021-22)
1	2	3
12	West Bengal	3.7%
13	Bihar	3.9%
14	Rajasthan	4.0%
15	Tamil Nadu	4.0%
16	Telangana	4.1%
17	Punjab	4.5%
18	Kerala	4.9%

మూలం: RBI స్టేట్ ఫైనాన్స్ – 2023-24 బడ్జెట్ల అధ్యయనం

గమనికలు: 1. స్థూల ద్రవ్య లోటు (GFD) రసీదులలో రెవెన్యూ రాబడులు మరియు ఇతర మూలధన రాబడులు ఉంటాయి.

2. GFD వ్యయంలో రెవిన్యూ వ్యయం, మూలధన వ్యయం, రుణాలు మరియు అడ్వాన్స్‌లు నికర రికవరీలు ఉంటాయి.

10 TV HD LIVE

12 విద్య మరియు ఆరోగ్యంపై ఖర్చు

విద్యా రంగం

పేదరికం మరియు అసమానతలను తగ్గించడానికి అత్యంత శక్తివంతమైన సాధనాల్లో విద్య ఒకటి. ఇది స్థిరమైన ఆర్థిక వృద్ధికి పునాదిని ఏర్పరుస్తుంది. వ్యక్తులలో ఉత్పాదక శ్రామికశక్తికి అవసరమైన జ్ఞానం, నైపుణ్యాలు మరియు విమర్శనాత్మక ఆలోచనా సామర్థ్యాలు మరియు మరింత సమానమైన ఆర్థిక వ్యవస్థను సృష్టించడం కోసం విద్యా రంగంలో పెట్టుబడులు అవసరం.

జాతీయ విద్యా విధానం 2020 (NEP 2020) ప్రకారం కేంద్ర ప్రభుత్వం మరియు అన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు విద్యారంగంలో ప్రభుత్వ పెట్టుబడి 6 శాతానికి చేరుకోవాలని సూచించింది. భారతదేశ భవిష్యత్ ఆర్థిక, సామాజిక, సాంస్కృతిక, మేధోపరమైన మరియు సాంకేతిక పురోగతి మరియు వృద్ధికి నిజంగా అవసరమైన ఉన్నత-నాణ్యత మరియు సమానమైన ప్రభుత్వ విద్యా వ్యవస్థను సాధించడానికి ఇది చాలా కీలకమని పేర్కొంది..

పిఆర్ఎస్ (అక్టోబర్ 2023) ప్రచురించిన స్టేట్ ఆఫ్ స్టేట్ ఫైనాన్సెస్ నివేదిక ప్రకారం, 2023-24లో రాష్ట్రాలు తమ బడ్జెట్‌లో సగటున 14.7శాతం విద్యపై ఖర్చు చేస్తాయని అంచనా వేయగా, తెలంగాణ 7.6శాతం ఖర్చు చేస్తుందని అంచనా వేయబడింది, ఇది అత్యల్పంగా ఉంది. దేశం మరియు జాతీయ సగటులో దాదాపు సగం.

10 TV HD LIVE

Figure 1: విద్యపై వ్యయం – 2023-24

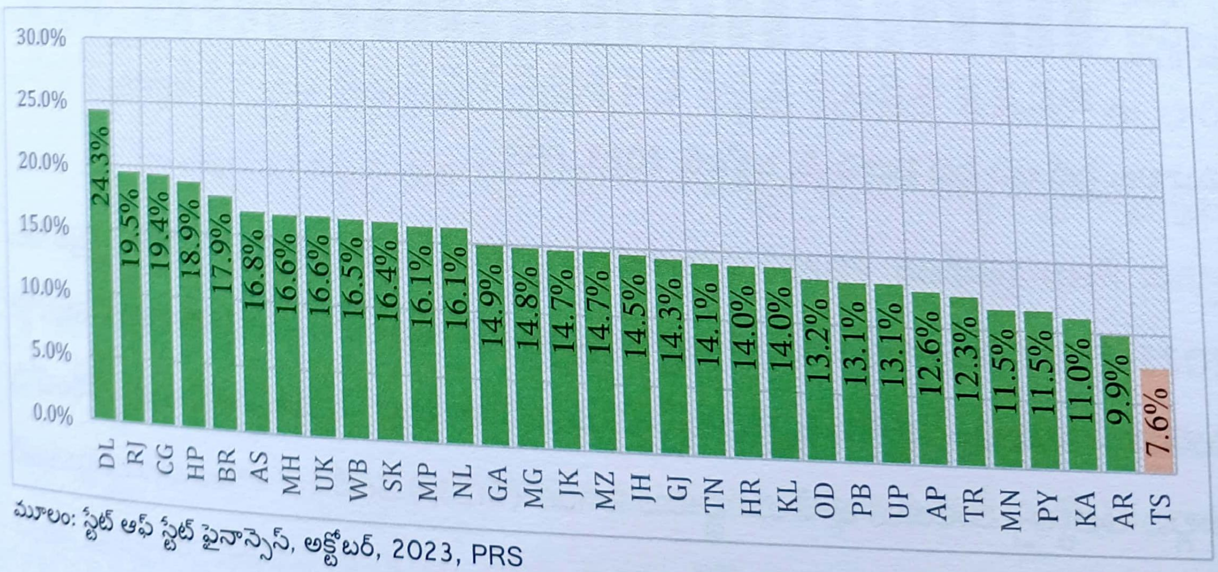

మూలం: స్టేట్ ఆఫ్ స్టేట్ ఫైనాన్సెస్, అక్టోబర్, 2023, PRS

"ఆరోగ్య సంరక్షణ వ్యయం ఆరోగ్య అవకాశాలను మెరుగుపరుస్తుంది, ఇది మానవ మూలధనాన్ని బలోపేతం చేయగలదు మరియు ఉత్పాదకతను మెరుగుపరుస్తుంది, తద్వారా ఆర్థిక పనితీరుకు దోహదం చేస్తుంది." ఆసుపత్రులను విస్తరించడానికి, ఆధునిక పరికరాలతో ఉన్న సౌకర్యాలను అప్‌గ్రేడ్ చేయడానికి, నైపుణ్యం కలిగిన ఆరోగ్య సంరక్షణ సిబ్బందిని ఆకర్షించి కొనసాగించడానికి మరియు మొత్తం ఆరోగ్య సంరక్షణ సౌలభ్యం మరియు స్థోమతపై దృష్టి పెట్టడానికి వనరులు అవసరం. పేదలను ఎక్కువగా ప్రభావితం చేసే ఆరోగ్య సంరక్షణపై ఖర్చు చేయడం అనేది చాలా ముఖ్యమైనది. దీని కోసం దేశంలో ఆరోగ్య సంరక్షణ వ్యయం యొక్క దృగ్విషయాన్ని అంచనా వేయడం చాలా ముఖ్యం.

Figure 2: ఆరోగ్యంపై ఖర్చు – 2023-24

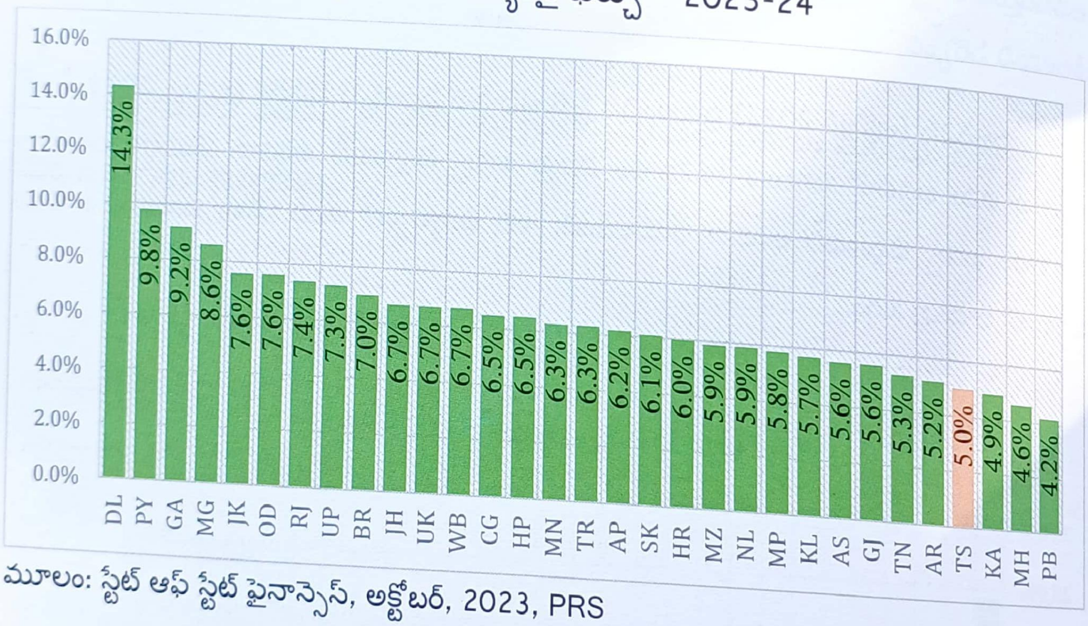

మూలం: స్టేట్ ఆఫ్ స్టేట్ ఫైనాన్సెస్, అక్టోబర్, 2023, PRS

PRS (అక్టోబర్ 2023) ప్రచురించిన స్టేట్ ఆఫ్ స్టేట్ ఫైనాన్సెస్ నివేదిక ప్రకారం, 2023-24లో తెలంగాణ మొత్తం బడ్జెట్ వ్యయంలో కేవలం 5శాతం మాత్రమే ఆరోగ్యం మరియు కుటుంబ సంక్షేమంపై ఖర్చు చేస్తుందని అంచనా వేయబడింది, ఇది దేశంలోనే నాల్గవ అత్యల్ప మరియు జాతీయ స్థాయి సగటు (6.2%) కంటే 1.2 శాతం పాయింట్లు కంటే తక్కువగా ఉంది.

10TV HD LIVE

13 సారాంశం

ఆర్థిక నిర్వహణకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేతిలో ఉన్న ప్రధాన సాధనం రాష్ట్ర బడ్జెట్. తెలంగాణలో బడ్జెట్‌కు, వాస్తవ వ్యయానికి మధ్య దాదాపు 20% అంతరం ఉంది. ఈ అంతరం ఇతర రాష్ట్రాలతో పోల్చినప్పుడు మాత్రమే కాదు, ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో సాధించిన వ్యయంతో పోల్చితే కూడా చాలా ఎక్కువగా ఉంది. అనగా బడ్జెట్ మరియు వాస్తవాల మధ్య వ్యయంలో ఈ అంతరం సరఫరాదారులు మరియు కాంట్రాక్టర్లు మరియు ఉద్యోగుల ద్వారా అందించబడిన సేవల కోసం చేసే చెల్లింపుల వ్యయం పేరుకుపోయిందని అర్థం. ఇంకా, దళిత బంధు వంటి ప్రధాన సంక్షేమ పథకాలు మరియు ST, BC మరియు మైనారిటీల సంక్షేమానికి ఉద్దేశించిన ఇతర సంక్షేమ కార్యక్రమాల బడ్జెట్ అంచనాలు మరియు వాస్తవ వ్యయాల మధ్య భారీ అంతరం ఉంది.

ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో, 57 సంవత్సరాల కాలంలో, తెలంగాణ ప్రాంత అభివృద్ధికి రూ.4.98 లక్షల కోట్లు ఖర్చు చేశారు. ఈ డబ్బుతో రోడ్లు, నీటిపారుదల ప్రాజెక్టులు, విద్యాసంస్థలు, ఆసుపత్రులు, పవర్ ప్రాజెక్టుల వంటి ప్రతిష్టాత్మకమైన ఆస్తులు సృష్టించబడ్డాయి. అంతేకాకుండా, కేంద్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలకు, రక్షణ సంస్థలకు భూములు మరియు ప్రోత్సాహకాలను ఇవ్వడం ద్వారా హైదరాబాద్ భారతదేశంలో ఫార్మా, డిఫెన్స్ మరియు ఐటి మేజర్‌గా ఉండటానికి మార్గం సుగమం చేసింది. దీనికి విరుద్ధంగా, రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత, గత 10 సంవత్సరాలలో, రాష్ట్రం మరియు SPVల మొత్తం అప్పు 2014-15లో రూ.72,658 కోట్ల నుండి ₹ 6,71,757 కోట్లకు పెరిగింది. రుణంలో ఈ భారీ పెరుగుదల (దాదాపు 10 రెట్లు) రుణాన్ని తీర్చగల సామర్థ్యం పరంగా రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థపై అపారమైన ఆర్థిక ఒత్తిడిని సృష్టించింది. అంతేకాకుండా, గత 10 సంవత్సరాలలో ఖర్చు చేసిన డబ్బుకు అనుగుణంగా ఎటువంటి స్పష్టమైన ఆస్తులు సృష్టించబడలేదు.

రాష్ట్రం బడ్జెట్ మరియు బడ్జెటేతర రుణం గణనీయంగా పెరగడం వల్ల రుణ చెల్లింపుల భారం రాష్ట్ర రెవెన్యూ రాబడిలో 34 శాతానికి పెరిగింది. రెవిన్యూ రాబడిలో మరో 35 శాతం వాటా ఉద్యోగుల జీతాలు మరియు పెన్షన్ల కొరకు వినియోగించబడుతుంది. ఖచ్చితంగా చేయాల్సిన ఈ వ్యయం వల్ల సమాజంలోని పేద వర్గాలకు సంక్షేమ కార్యక్రమాలు మరియు

10TV HD LIVE

ఆర్థిక వ్యవస్థ అభివృద్ధికి, వృద్ధి మెరుగుదల కొరకు చాలా తక్కువ ఆర్థిక వెసులుబాటు అందుబాటులో ఉంది.

పెరిగిన ఆర్థిక ఒత్తిడి కారణంగా, రాష్ట్రం ప్రతిరోజు RBI కల్పించే వచ్చే వేస్ అండ్ మీన్స్ పై ఆధారపడవలసి ఉంటుంది. 2014లో రాష్ట్రం మొత్తం 100% రోజులకు సానుకూల బ్యాలెన్స్‌లను కలిగి ఉన్న పరిస్థితి నుండి 10% కంటే తక్కువ రోజులలో రాష్ట్రం సానుకూల బ్యాలెన్స్‌లను కలిగి ఉన్న పరిస్థితికి రావడం - అపారమైన ఆర్థిక ఒత్తిడిని చూపుతుంది. పర్యవసానంగా, రాష్ట్రం విద్య మరియు ఆరోగ్యం వంటి కీలక రంగాలపై తగినంత డబ్బును ఖర్చు చేయలేకపోయింది, ఈ రంగాల బడ్జెట్ మొత్తం వ్యయం యొక్క నిష్పత్తి ప్రకారం దేశంలోనే అత్యల్పంగా ఉంది.

పై వాస్తవాలను జాగ్రత్తగా విశ్లేషిస్తే 2014లో మిగులు రాష్ట్రంగా ఉండి, దేశంలోనే అత్యంత వేగంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థల్లో ఒకటిగా ఉన్న తెలంగాణ రాష్ట్రం ఇప్పుడు అప్పుల ఊబిలో కూరుకుపోయిందని తెలుస్తుంది. బడ్జటేతర రుణాలు పేరుకుపోవడం ఈ పరిస్థితికి దారితీసింది. రాష్ట్ర వనరులను పెంచడానికి మరియు నిరుపేదలను ఉద్ధరించడానికి ప్రత్యక్ష వ్యయాలను పెంచడానికి, అనవసరమైన ఖర్చులను తగ్గించడానికి ప్రతి ప్రయత్నం చేయబడుతుంది. తెలంగాణ ప్రజలు మార్పు కోసం ఇచ్చిన ఆదేశాన్ని, పార్టీ వాగ్దానం చేసిన ఆరు హామీలను నెరవేర్చడానికి మరియు ఆర్థిక సవాళ్లను బాధ్యతాయుతంగా, వివేకంతో, పారదర్శకంగా అధిగమించేందుకు ప్రభుత్వం కృతనిశ్చయంతో ఉంది. రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థపై శ్వేతపత్రం ఈ దిశలో మొదటి అడుగు.

భట్టి విక్రమార్క మల్లు

ఉపముఖ్యమంత్రి

(ఆర్థిక, ప్రణాళిక మరియు విద్యుత్)

10TV HD LIVE

ఆర్థిక వ్యవస్థ అభివృద్ధికి, వృద్ధి మెరుగుదల కొరకు చాలా తక్కువ ఆర్థిక వెసులుబాటు అందుబాటులో ఉంది.

పెరిగిన ఆర్థిక ఒత్తిడి కారణంగా, రాష్ట్రం ప్రతిరోజు RBI కల్పించే వచ్చే వేస్ అండ్ మీన్స్ పై ఆధారపడవలసి ఉంటుంది. 2014లో రాష్ట్రం మొత్తం 100% రోజులకు సానుకూల బ్యాలెన్స్‌లను కలిగి ఉన్న పరిస్థితి నుండి 10% కంటే తక్కువ రోజులలో రాష్ట్రం సానుకూల బ్యాలెన్స్‌లను కలిగి ఉన్న పరిస్థితికి రావడం - అపారమైన ఆర్థిక ఒత్తిడిని చూపుతుంది. పర్యవసానంగా, రాష్ట్రం విద్య మరియు ఆరోగ్యం వంటి కీలక రంగాలపై తగినంత డబ్బును ఖర్చు చేయలేకపోయింది, ఈ రంగాల బడ్జెట్ మొత్తం వ్యయం యొక్క నిష్పత్తి ప్రకారం దేశంలోనే అత్యల్పంగా ఉంది.

పై వాస్తవాలను జాగ్రత్తగా విశ్లేషిస్తే 2014లో మిగులు రాష్ట్రంగా ఉండి, దేశంలోనే అత్యంత వేగంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థల్లో ఒకటిగా ఉన్న తెలంగాణ రాష్ట్రం ఇప్పుడు అప్పుల ఊబిలో కూరుకుపోయిందని తెలుస్తుంది. బడ్జెటేతర రుణాలు పేరుకుపోవడం ఈ పరిస్థితికి దారితీసింది. రాష్ట్ర వనరులను పెంచడానికి మరియు నిరుపేదలను ఉద్ధరించడానికి ప్రత్యక్ష వ్యయాలను పెంచడానికి, అనవసరమైన ఖర్చులను తగ్గించడానికి ప్రతి ప్రయత్నం చేయబడుతుంది. తెలంగాణ ప్రజలు మార్పు కోసం ఇచ్చిన ఆదేశాన్ని, పార్టీ వాగ్దానం చేసిన ఆరు హామీలను నెరవేర్చడానికి మరియు ఆర్థిక సవాళ్లను బాధ్యతాయుతంగా, వివేకంతో, పారదర్శకంగా అధిగమించేందుకు ప్రభుత్వం కృతనిశ్చయంతో ఉంది. రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థపై శ్వేతపత్రం ఈ దిశలో మొదటి అడుగు.

10TV HD LIVE

భట్టి విక్రమార్క మల్లు

ఉపముఖ్యమంత్రి

(ఆర్థిక, ప్రణాళిక మరియు విద్యుత్)